

İNANÇ

Sanat Kültür Dergisi

İÇİNDEKİLER

Millî Şefimizin Nutku	
Tarihte Denizli Dokümacılığı	Tarhan TOKER
Kader ve İhmal (Fıkra)	Tahsin SAYGUNİŞİK
Halim Yağcıoğlu'na Cevap	Şükrü ELÇİN
Düşünceler	Maurice MAETERLINCK
Denizli'de Sanat ve Kültür Hayatı	Tahsin SAYGUNİŞİK
Fotoğrafla Olaylar	
Gözümüze İlişenler	İbrahim CENGİZ
Marius	Maurice MAETERLINCK
	Hasan BOZKURT
Herşeye Rağmen	İNANÇ

DENİZLİ HALKEVİNDE

AYDA BİR ÇIKAR

ABONE ŞARTLARI	
Yıllık :	180
Altı aylık :	90
Tanesi :	15

HER ŞEYE RAĞMEN

Yurdun yeşil bir köşesi Denizli'mizde, yedi yıldır —İNANÇ— ımızı yayınlıyoruz. Arasıra, elimizde olmayan sebeplerden ötürü meydana gelen duraklamalar bize yepyeni ve taptaze bir hız vermektedir.

Şehrimizin ve çevremizin —mütevazı duygular içinde— kıymetlerini tanıtmak yolundayız. İstiyoruz ki, kültür ve sanat kıymetlerini, bir iki şehrin ölçüsünde değil, beraberce, Türkiye ölçüsünde bir varlık olarak belirtelim.

Neşir imkânlarına münhasıran malik bir iki şehrimiz dışında, yarınki Türkiye'nin, dünya ölçüsünde kalkınmasına hizmet edecek, iki veya üç değil, sayısız şehirlerimizin olmaması neden? Biz, sanatta, kültürde, ilimde bir —Bütün Türkiye— istiyoruz.. Ve bu elbette tahakkuk edecektir.

İddiamızın büyüklüğü yanında, onunla birlik, inanımız ve çalışmamız bize rehber olduğu için, emniyetimizden zerresini kaybetmiyoruz. Bu davada hisse! sahibi olmak kıvancını bize bol bol yetecektir.

Dört, beş ay, matbaanın imkânsızlığı yüzünden çıkamıyan dergimiz, kendisini okumağı sevenler karşısına daha olgun, daha temiz ve daha gayretli olarak çıkıyor.

İNANÇ

OKUYUCULARIMIZA !

Carl Humann, Conrad Cichorius, Walther Tudeich, Franz Winter tarafından yazılan —Hierapolis Harabeleri— adlı eserin tercümesini, ilim adamlarımızın ilgiyle karşılayacaklarını düşünerek, gelecek sayımızdan itibaren neşre başlıyoruz.

İmtiyaz Sahibi
Hulusi ORAL

Umumi Neşriyat Md.
Tahsin SAYGUNİŞİK.

Millî Şefimizin 19 Mayıs Nutku

— Aziz Türk Gençleri!

Bugün gençlik bayramını kutluyoruz. Sevinçler içindeyiz. Sizin bayramınızı düşünmek bizim için bahtiyarlık duygularının kaynağıdır. Büyüklerinizin sizi neşeli ve sevinçli görmekten ne kadar derin zevk duyduklarını, bir gün sizin de daha genç arkadaşlarınızla görüşürken hatırlamanızı isterim. Sizler, bizim bütün ümitlerimizi taşıyorsunuz. Geleceğin yeni meselelerini siz halledeceksiniz. Kendinize güveninizin sağlam, temelli olmasını isteriz. Bugünkü hazırlanmanızın tam ve mükemmel olmasını özlüyoruz. Vatana hizmet aşkı, ülkünüzün başındadır. İleri insan, ileri millet ve yüksek insan cemiyeti, bütün çalışmalarınızda hedef olarak gözünüzün önünde durmalıdır. Kudretli, vatansever bir nesil olarak Türk milletini omuzlarımızda taşıyacaksınız.

Türk Gençleri!

Cumhuriyet sizi bu ümitlerle yetiştiriyor. Sizin yetişmenizde vazifeli olan başlıca Devlet müessesesi, Cumhuriyet Maarifi'dir. Cumhuriyet Maarifi, Türkiye'de öğretim ve eğitim işlerini geniş, etraflı ve bütün konuları kavrayan bir bütün halinde takip ediyor. Maarifimiz her bakımdan, şimdiye kadar geçirdiğimiz seviyelerin en yükseğine varmıştır. Daha arzu ettiğimiz pek çok şey olmakla beraber öğretim ve eğitim işinde bugünkü Maarifimiz en ileri vukuf ve ehliyet derecesinde olduğunu isbat etmiştir. Büyük Millet Meclisi ve Cumhuriyet Hükümeti, geniş ölçüde dikkat ve fedakârlıkla, sizin yetişmenizi kolaylaştırmaya çalışıyorlar. Büyük Millet Meclisinin fedakârlıklarını, verimli, faydalı ve en feyizli

bir şekilde tatbik eden Cumhuriyet Maarifi iftiharımız ve istikbal için sarsılmaz bir güvenimizdir. Türk Milleti huzurunda Maarif Heyetimize teşekkürlerimi söylemekten zevk duyuyorum.

Vatandaşlarım!

İlk öğretim, hiç bir devirde bugünkü ölçüsüyle e'e alınmamıştır. Cumhuriyetin ilk günündenberi arkasından kostuğu ilk öğretim ülküsü, hakikî ve tam mânasıyla başarılmak yolundadır. Bu seneden itibaren, binlerce sayılarla köy okullarının açılacağı bir devre giriyoruz. Hazırlıklar tamamdır. Makine kurulmuştur. Bundan sonra yalnız ameli neticeler alacağız. Yakın uzak, büyük küçük, toptu dağınık bütün köylerin kız erkek bütün çocukları, çok değerli öğretmenlerinin karşısında dersaneleri dolduracaklardır. Nihayet on sene zarfında Türkiye'de ilk öğretim meselesinin halledilmiş olacağını, açık ve kesin olarak görebiliyoruz.

Orta ve yüksek öğretimde durumumuz, bizim gençliğimize nispetle kıyas edilemeyecek derecede ileridir. Bu durumun en ileri memleketlerle ayardanması için her gün yeni bir hamle düşünüyoruz. Vasıtalarımızı daima artırıyoruz. Öğretmenlerimizin sayısı ve değeri, yüksek vazifelerini yapabilmek için, geniş ve müsbet bir gelişmeden bir an geri kalmıyor. Cumhuriyet öyle müesseseler kurmuştur ki dünyanın her yerinde iyi sayılabilir. Fakat asıl yeni kuracaklarımızdır ki bizim hayalimizi sevindiren süslemektedir.

Teknik Öğretim, Cumhuriyetin başlıca konularından biridir. Büyük Millet Meclisi ve Cumhuriyet Hükümeti, Teknik Öğretim davasını, dikkatle göz önünde tuttuğu me-

selelerin ilerisine almıştır. Gençlerin, hattâ geçkin vatandaşların, vatanın her köşesinde kendi işlerini en verimli bir şekilde yürütmeleri için her türlü öğrenme ihtiyaçlarına yetismeye çalışıyoruz. Türk gençinin hayat mücadelesine iyi hazırlanması ve bu asrın istediği en karışık ve en ince teknik işleri başarı ile yapabilmesi için iyi yetişmesine, bütün dikkatimizi harcıyoruz. Şimdiye kadar elde ettiğimiz neticelerden çok ümitliyiz. Uzun zamanlar sürecektir olan bu çalışmaların ameli ve çok faydalı neticelerini yakın zamanda almağa başlayacağız.

Millî eğitimde esaslı bir yeri olan Güzel Sanatlar işlerimiz, milletin büyük bir meselesi gibi Cumhuriyet Maarifinin dikkati karşısındadır.

Sevgili Vatandaşlarım!

Bugün öğretim ve eğitim için Devlet eline alınan çocuklar ve gençler, milyonu çok geçiyor. Yakın zamanda ise iki milyonu geçecektir. Bu sayılarda, vatanın büyük kudretini görüyoruz. Bu görüşümüz Cumhuriyet anlayışıdır. Her vatandaşın kâfi derecede öğretimle iyi yetişmiş olmasında, esaslı yükselme ve kalkınma tedbiri tasavvur ediyoruz. Bu söylediklerim, bütün dereceleriyle öğretmenlerimize düşen vazifelerin genişliğini ve ağırlığını gözönünde canlandırırsa yeri vardır. Bugün öğretmenlerimiz on binlercedir. Bunlar bir nesil geçmeden yüz binleri bulacaklardır. Türk milletinin yeni ve yüksek cemiyetini kurmak için beslediğimiz bütün ümitler, öğretmenlerimizin değerine, karakterine ve gücüne dayanıyor. Eğer Türk öğretmeninin esaslı vasıfları büyük ülküyü başaracak yaradılıştan olduğuna inanılmazsa, bu kadar büyük bir davanın arkasına düşülecek cesaret bulunamaz. Biz öğretmenlerin büyük ülkeye ehil yaradılıştan olduğuna inanıyoruz. Onun için onların her türlü müsbet neticeler alacaklarına ve her türlü hastalıklarla uğraşıp üst geleceklere güveniyoruz.

Vatandaşlarım!

Gençliği yetiştirmenin ve millî terbiyenin en tehlikeli hastalığı, öğretmenlerin vazifesini politika vasıtası yapmasıdır. Bir

cemiyet içinde hiç bir emniyetin kötüye kullanılması, bir öğretmenin kendisine emanet edilen vatan evlatlarına kendi hususî politikasını tekin etmeye çalışması kadar vicdansız ve zararlı olamaz. Öğrenmek için ailesinin bütün teşvikleriyle hazırlanan genç dimağ ve temiz yürek, vicdansız bir politikacının sözlerinden ve derslerinden en derin zehirleri alabilir. Devlet, vatan için en zararlı olan bu cinayetlere yer vermemek için sert tedbirleri esirgemiyecektir. Fakat milletin halini ve istikbalini tehdit eden bu cinayetlere karşı asıl teminatı, öğretmen heyetinin vazife haysiyeti ve ortak vicdanı verebilir. Hiç bir devlet makamı, bir öğretmen kadrosu içinde bulunup kötü yola sapmış olan vicdansız fesatçıyı, diğer öğretmenlerden daha kolay ve daha çabuk keşfedemez. Fesatçı, yanlış telâkkilere ve zararlı hareketlere sevk etmek için ufaktan başlayarak, her türlü vatansever ve mâsum çehreye bürünerek, okşayarak, mükâfat ve mücazâtı, numarayı ve sınıf geçip ilerlemeyi, ders içinde ve ders dışında münasebetlerini kullanarak gençleri istediği istikamete yürütmeye yeltenecektir. Bunlar öyle zararlı ve kötü hareketlerdir ki bunlara karşı bir milletin dayanması için, ailenin, öğretim çağında bulunan gençlerin, nihayet büyük öğretmen heyetlerinin dikkatleri lâzımdır. Kanun tedbirleri en sonra gelir; bu tedbirlere sıra geldiği zaman, az çok geç kalmıştır; ve elbette ilâçlar ister istemez acı, sert olacaktır.

Aziz Vatandaşlarım!

Cumhuriyet, memleketin içindeki yaşayışında ve dışarı ile münasebetlerinde açık ve dürüst hatlarla ülküsünü tayin etmiştir. Vatandaşlarımızın ve yeni yetişen nesillerimizin yüreklerini aşk ile dolduracak prensipler, temel olarak alınmıştır. Devletimizin hüviyetini teşkil eden esas vasıflar, uzun felâket asırlarının tecrübe mahsulü ve gelecek asırların en feyizli gelişme prensibi olarak bulunmuştur. Milliyetçi Türkiye, Anayasamızın tarif ettiği Türk vatandaşına, vatansever bir Türk milliyetçisi olmanın bütün imkânlarını vermiştir. Devletimiz, millî bir devlettir. Bütün milletlerle iyi ve samimî münasebetler beslemek is-

tiyen, millî menfaatler ve millî ülküler üzerinde kurulmuş bir müessesedir. Kendi içinde yapıcı, iyi niyet sahibi bütün vatandaşları birleştirici, uzlaştırıcı ve kaynaştırıcı bir zihniyettir. Azlık diye tanınmış olan vatandaşlar, her Türk vatandaşı gibi, kanunun bütün himayesine ve bütün vatandaş haklarına sahiptirler. Bundan başka Türk kültürü içinde yetişerek Türk milliyetçisi olmak isteyen her vatandaş için imkân hapıları açıktır.

Cumhuriyetin lâayık olması bir tesadüf eseri değil, kolayca takılvermiş bir sıfat da değildir. Devletimizin halde ve istikbalde en ileri bir kültür ve medeniyete ermesi için esaslı çarelerden biri olarak kabul olunmuştur. Bütün vatandaşlara vicdan hürriyetini temel hak olarak tanıyan Devletimizin lâayık olması, kaybettiğimiz asırların az zamanda telâfisi için esas şartlardandır.

Halkçılık, Türk milletinin karakterine uyan en iyi bir vasıftır. Şehirde ve köyde bütün vatandaşların, bütün haklarında eşitlik huzuru içinde bulunmaları, hiç bir Türkün aksini düşünemeyeceği tabii bir şeydir. Türk halkı, bir araya geldikleri zaman kendi işlerini düşünecek, tedbirler bulacak ve onları tatbik edecek iktidardadır. Millî kurtuluş bu sayede oldu. Büyük Millet Meclisi, halk idaresinin canlı misali olarak böyle kuruldu.

Bizim Devletçiliğimiz, Cumhuriyetin feyizli bir prensibidir. Yıpranmış ve fakir bir memleket, az bir zamanda ancak prensiplerinin tabiiliği, sağlamlığı ve verimliliği sayesinde hürmet edilir bir mevkie yükselmiştir.

Cumhuriyet inkılâpçı olmasaydı ve inkılâpçı kalmazaydı Türk Milleti, kapalı kalmış bir çok vasıfların bu kadar az zamanda kıymetlendiremezdi.

Gençler ve Öğretmenler!

Sade ve kısa bir şekilde anlattığım prensipler, hayatlarımızı ve yüreklerinizi dolduracak pek kıymetli ülkülerdir. Fikirlerimizi anlatırken yalnız müsbet konuşmamız ve resmî ağızla münakaşaya girmekten

sakinmamız, kötü niyetli olanların bizim ülkülerimize saldırmalarına cesaret verirse buna çok teessüf ederiz. Yarım asırdanberi birbiriyle zararlı bir surette uğraşmış olan politika akınlarından uzak ve temiz zihniyette kalmak istiyoruz. Bu gayretimiz, zararlı bir susma derecesine varmamalıdır ve varmayacaktır. Çünkü, ne kadar kuvvetli olursa olsun, Cumhuriyet prensiplerimiz aleyhine sistematik, sebatlı bir politika mekanizması kurulur, ve bu düzen hiç karşılık görmeden işlerse az veya çok zaman sonra en kuvvetli temelleri yerinden oynatabilir. Tabiat kanunları dışında hayallere kapılamayız. Son zamanların olayları, bize, karşı koyma ve insafsız saldırılara karşı uğraşma vazifelerini yeniden hatırlatmıştır.

Türk Milliyetçisiyiz, fakat memleketimizde ırkçılık prensibinin düşmanıyız. Memleketimizde politika garazları için uydurulan ırkçılık önderlerinin çok acıklı faciaları, hatıralarımızda canlıdır. 1912 senelerinde Rumelide tutunmak için turnaklariyle kayalara yapışarak son gayretlerini sarfeden Türk erlerine Arnavut Priştineli Hasan ve Derviş Hima ile beraber arkadan hücum tertipliyenlerin Türk ırkçı politikacısı olduğu, Büyük Millet Meclisinde isbat olunmuştur. "Politika icabı,, diye tefsir etmekte en ufak bir güçlük çekmeyen bu adamlar, sözlerine inanıp daha büyük bir felâkete uğradığımız zaman gene "politika icabı,, diyerek yeni bir fesat prensibi yaratmaktan geri kalmıyacaklardır.

Köy Enstitülerinde, her çeşit okullarımızda, müesseselerimizde, ordumuzda müşterek vatanın ülkülerini Türk çocuklarına eşit, adalet ve şefkat hisleriyle vermeye çalışıyoruz. Onları büyük Cumhuriyet potasında kaynatıp meydana Türk vatanseveri çıkarmağa uğraşıyoruz. Vatandaşlarımız emin olabilirler ki muvaffakiyetlerimiz esaslıdır ve gelecek zamanda daha göz alıcı olacaktır.

Türk Milliyetçiliği içinde vatan çocuklarının temiz ülkülü ve vatan fikirli olarak birbirine dayanan sağlam bir millet olma-

si, erişilmez ve yanlış bir hayal değildir. Bunun doğru bir fikir ve erişilir bir hedef olduğunu, elle tutulur ve gözle görülür neticelerle tamamiyle anlıyoruz. Şimdi insaf ediniz. Türk vatandaşı yetiştirmek için bütün iyi şartları özünde toplamış olan bu feyizli yolu bırakır da ırkçıların milleti birbir parçaya ayıracak fesatlı ve nifaklı zehirlerine cemiyeti kaptırır mıyız?

Turancılık fikri, yine son zamanların zararlı ve hastalıklı gösterisidir. Bu bakımdan Cumhuriyeti iyi anlamak lâzımdır. Millî Kurtuluş sona erdiği gün ya'nız Sovyet'lerle dosttuk, ve bütün komşularımız eski düşmanlıklarının bütün hâtıralarını canlı olarak zihinlerinde tutuyorlardı. Herkesin kafasında, biraz derman bulursak, sergüzeştçi, saldırgan bir siyasete kendimizi kaptıracağımız fikri yaşıyordu. Cumhuriyet, kuvvetli bir medeniyet yaşayışının şartlarından bir esaslısını, milletler ailesi içinde bir emniyet havasının mevcut o'lamasında görmüştür. İmparatorluktan son zamanlarda ayrılmış olan komşularıyla de iyi ve samimî komşuluk şartlarının temin edilmiş olmasını, milletin saadeti için lüzumlu saymıştır. Görülüyor ki millî politikamız memleket dışında sergüzeşt aramak zihniyetinden tamamen uzaktır; asıl mühim olan da bunun bir zaruret politikası değil, bir anlayış ve bir inanış politikası olmasıdır. Ancak bu inanışa vardiktan sonradır ki etrafımızda bulunan milletleri daha yakından tanımak imkânlarını bulduk. Nereden zarar gelir ve nereden zarar gelmez, bunu ayırdetmek için zihinlerimizde ayarlı ölçüler hâsıl oldu. İçerde milletin hayrı ve saadeti için çalışma imkânları ve dışarıya karşı milletin emniyet ve müdafaası için lâzım olan tedbirler, salim ölçülerle gözümüzün önünde belirdi. Ve nihayet asırlar ve asırlar süren köklü düşmanlıklar yerine, 20 sene gibi kısa bir müddet'e, hürmət ve itimat duygularının uyanmasına imkân verdi.

Turancılar, Türk milletini, bütün komşularıyla onulmaz bir surette derhal düşman yapmak için birebir tılsımı bulmuşlardır. Bu kadar şuursuz ve vicdansız fa-

satçıların tezvirlerine Türk milletinin nakderratını kaptırmamak için elbette Cumhuriyetin bütün tedbirlerini kullanacağız. Fesatçılar, genç çocukları ve saf vatandaşları aldatan fikirlerini millet karşısında açıktan açığa münakaşa edemeyeceğimizi sanmışlardır. Aldanmışlardır ve daha çok aldanacaklardır.

Şimdi vatandaşlarımdan iki suale zihinlerinde cevap bulmalarını istiyeceğim: Irkçılar ve Turancılar gizli tertipler ve teşkilere başvurmuşlardır. Niçin? Kandaşları arasında gizli fesat tertipleriyle fikirleri memlekette yürür mü? Hele, doğudan batıdan ülkeler, gizli Turan cemiyetiyle zaptolunur mu? Bunlar o şeylerdir ki ancak Devletin kanunları ve esas teşkilâtı ayak altına alındıktan sonra başlanabilir. Şu halde yaldızlı fikirler perdesi altında doğrudan doğruya Cumhuriyetin, Büyük Millet Meclisinin mevcudiyeti aleyhinde teşebbüsler karşındayız. Tertipçiler, 10 yaşında çocuklarımızdan bize kadar derece derece, perde perde hepimizi aldatmak iddiasındadırlar.

Vatandaşlarıma ikinci sualimi soruyorum. Dünya olaylarının bugünkü durumunda Türkiyenin ırkı ve Turancı olması lâzımgeldiğini iddia edenler, hangi millete faydalı, kimlerin maksadına yararlıdır? Türk milletine yalnız belâ ve felâket getirecek olan bu fikirleri yürütmek isteyenlerin Türk milletine hiç bir hizmetleri olamayacağı muhakkaktır. Bu hareketlerden yalnız yabancılar faydalanabilirler. Fesatçılar, yabancılar bilerek mi hizmet ediyorlar? Yabancılar fesatçıları idare edecek kadar yakından münasebette midirler? Bunları hüküm olarak kestirmek bugün mümkün değildir. Amma yabancıya hizmet kastı ve yabancıya yakın ilişiği hiç bir zaman meydana çıkmaya dahi hareketlerin, Türk milletine, Türk vatanına zararlı olması ve bunlardan yalnız yabancıların faydalanmış olması, söz götürmez bir hakikattir.

Vatandaşlarım!

Emin olabilirsiniz ki vatanımızı bu yeni fesatlara karşı da kudretle müdafaa edeceğiz.

Tarihte Denizli Dokumacılığı

Tarhan TOKER

Büyük Türkün Asya menşeli kültürü arasında bilhassa dokumacılığın evrensel bir yeri ve tarihi vardır. Ön Asya ve Batı dünyasına, Türkün soktuğu orijinal medeniyet hareketleri arasında dokuma endüstrisi başlı başına bir devirdir. Çadır, kilim, halı gibi kaba dokumalarla yün, iplikli ve ipekli hemen her cins ince dokumalar Türk kafasının, Türk sanatçı ruhunun ve Türkün hüner'i elinin yarattığı eserlerdir. Türk, el tezgâhlarında dokuduğu bu eşsiz kumaşları tabiate ve güzelliğe olan sonsuz sevgi ve aşkıdan mânalar katmak suretiyle, modern sanat dünyasında tak'idi kolay o'mıyan bir dokumacılık çığ'ırı açmıştır... Çin ülkelerinden batı memleketlerine kadar uzanan engin Türk dünyasında dokunan bezler, yabancı pazarlarda ibret ve hayretle seyrediyor, imparatorlardan en aşağı tabakalara kadar Türk tezgâhlarının desenize ettiği mamuller kullanılıyordu... Biz, tarihimizin bu kadar yaygın ve engin olan safhalarını ince'yecek kadar zaman ve imkâna malik bu'unmadığımız için yalnız Anadolu'nun bir merkezini ele almakla iktifa edeceğiz.

Orijinal ve evrensel Türk ırkının ve medeniyetinin reel beşiği ve vatanı olan Anadolu; büyük Türkün büyük tarihinden

Sevgili Evlâtlarımız!

Bu güzel bayram gününde bana yurdumuzun köşelerinden bayrak ve sınır boylarından toprak getirdiniz. Değerli armağanınıza yürekten teşekkürler ederim. Sınır toprağı ve Türk Bayrağı gibi aziz olasınız. Vatan sizden yurdun müdafaasını, yurdun mamurluğunu istiyor. Cemiyetimiz ve aileleriniz, faydalı olmanızı bekliyor. Neşe ile

bir altın yaprak gibi cihan tarihinde, insanlık âleminde ihtişamını her zaman için muhafaza etmektedir. Çünkü Anadolu, Türkiyedir. Türkiye deyince Türklüğün kendisi anlaşılır.

Zira, kökü Asya bozkırlarında olan âlemşümül Türk medeniyet ve kü'türünün meyveli devamı Anadoludadır. Bu suretle bu eşsiz ülke mi'âddan binlerce yıl öncelere kadar dayanan her tür'ü ırkî ve tarihî orojinalitesiyle büyük Ege, Mısır, Roma ve Avrupa medeniyetinin güneşidir; hocasıdır. Anadolunun karışık ve uzak devirlerinden sarfınazar, yalnız Bizanslılar zamanından baş'ıyan tarihî seyrini ele a'sak devamızı yine aydınlatır ve kazanırız.

Bizanslılar zamanında, Anadolu bütün Roma müstamerelerini doyuracak derecede teknikli ve randımanlı bir ülke idi. Roma enfes Anado'u buğdaylarını, çok değer'i ve eşi bulunmıyan Anadolu dokumalarını bütün imparatorluğunda asırlarca kullandı. Anadolunun çıkardığı kırmızı kumaşlar, yüz'erce yıl cihan pazarlarında takdir kazandı... İşte küçük Asyanın on birinci yüzyı'a kadar olan dokumacılık karakterinden satır satır, kısa kısa sahneler!.

* * *

Malazgirtten sonra başlayan Müslü-

istikbale güvenerek, yetismeye çalışınız. Sizin elinizde Türkiye yüksek ve ço mamur olsun. Bu bayram günümüzde Atatürk'ün kutsal adını, vicdanlarımızın engin sevgi ve saygıları ile yadedelim. Atatürk, geleceğin en kıymetli teminatını sizlerde gördü ve gösterdi. Bugün de ailelerinizin ve hepimizin en iyi dileklerimiz ve en ince dikkatlerimiz sizin üzerinizdedir.

man Selçuk fütuhâtı, Anadolu'nun Bizanslı ruhunu ve çehresini büsbütün değiştirmiş, bu tarihten sonra Müslüman Asyalı Türk: Anadolu'da en muhteşem kabiliyetini ve eserlerini vermeğe başlamıştır. Yeni ülkenin kapıları garbe, ilk denizlere açık olduğundan, sanat dünyasının karakteri ve seyri de bu coğrafî ve ekonomik duruma göre ayarlanmıştır...

Anadolu'nun bir çok büyük ve küçük şehir ve kasaba'larında bilhassa "Mukaddes, uğurlu ve kesili...", sayılan küçük sanatlılardan dokumacılık alabildiğine inkişaf etmiştir. Düz ve renkli bezlerin her türlü süs beğenilir ve daima müşteri tarafından aranılır bir şekilde Türkler tarafından dokunmuştur. Dokumacı, cemiyet halinde devletleştirilmiş, sanatkâr her türlü imkân ve himaye edici vasıtalarla mazhar olmuş, istihsal edilen mallar dış pazarlara sevkedilmek ve satışı sağlanmak suretiyle de gelişmiştir... Bizanslılar, Akdeniz memleketleri Selçuk Oğulları zamanında Anadolu tezgâhlarından çıkan çeşitli kumaşları kullanmakta ayrı bir zevk aramıştır...

Haçlılar seferiyle de, Avrupanın çeşitli insanları ve milletleri Anadolu kültürü ve dokumacılığıyla temasa gelmişler. Suriye yoluyla bir çok halılar, kumaşlar götürmek suretiyle Türk dokumacılığını Avrupaya da yaymışlardır.

Demek ki Selçuk sultanları zamanında Anadolu dokumacılığı ilmi, teknik, ve ekonomik esaslara göre düzenlenmişti. Bu arada Ankara sofları, Merzifon bezleri, Bursa ipeklileri ve nihayet Deniz'inin kırmızı ve beyaz bezleri sayılmakla Selçuk oğulları zamanında revaç bulan dokumacılık merkezler zikredilmiş olur... Denizli bilhassa Germeyan oğulları, İnanc oğulları zamanında dokumacılık alanında hissedilir bir derecede gelişmiştir. Osman oğulları zamanında ise memleket dokumacılığı eski değer ve mevkiini kaybetmiştir. Tabii olarak bunda devletin 15 inci yüzyıldan sonraki ekonomik gözüldüşü müessirdi. Avrupada doğan yeni endüstri hayatı ve hamesi, bilhassa kapitülasyonlar Anadolu do-

kumacılığı üzerinde yıkıcı tesirini duyulacak bir şekilde gösteriyordu. Bu bakımdan Osman oğulları devrinde Denizlide ileri ve orijinal dokumacılık iflâs etmiş sayılabilir...

XV inci yüzyılın sonlarına kadar artar bir inkişafla mevkiini muhafaza ettiğini söylediğimiz Denizli dokumacılığının reel durumunu tarihî vesikalarla göstermek muvafık olur :

1329 ile 1339 arasında Denizli ve bavalisini dolaşan ünlü gezgin (İbni Batuta) Ladik Beyi İnanc ve oğlu Murad Arslan Beyle görüşmüş tetkiklerinde durarak renkli sahtiyanlarıyla beyaz yumuşak kumaşlarını sitayişle bahsetmiştir. Bu tarihlerde büyük Menderes üzerinde işleyen gemilerle Denizlinin maruf kırmızı sahtiyanları, nar, şarabî ve "Akâlem", denilen hil'atlık beyaz bezleri Ege gemilerine taşıyor. Oradan da Avrupaya, Akdeniz ilelerine ihraç ediliyordu. Bu kumaşların boyası has ve parlaktı. Selçuk sultanlarının, Germeyan oğullarının, Osmanlılardan bilhassa Muradı Hüdavendigâr ve askerlerinin, Bizans asil ailelerinin kullandığı kumaşlar... Hep denizli menşeli idi. Hususile ecnebler elinde Denizli tabakçılığı bilhassa revaç bulmuştur.

Germeyan oğlu Süleyman Şah kızını Osmanlı şehzadesine vermek istediği zaman gönderdiği heyetle birlikte en makbul hediye olarak Denizlinin tülbentlik ve Akâlem denilen beyaz kumaşlardan göndermiştir. Kumaşlar Osmanlı sarayında fevka'âde rağbet ve takdir görmüştür.

Murad Hüdavendigârın başına sarıldığı tülbentlik bez, Denizlinin beyaz bezi idi. Hattâ giydiği kaftan ve cübbe de yine Denizlinin kırmızı ve renkli kumaşlarından başka bir şey değildi. Yalnız Murad Bey değil ondan sonraki Osmanlı sultan ve şehzadeleri de bu maruf ve makbul kumaşlara gereken değeri vermişlerdir!.. Büyük tarihçi "Hammer", bu hususta reel kayıtlarda bulunmuştur.

Bu kayıtlara ilâve olarak da büyük Türk gezgini Evliya Çelebinin 17 inci yüz-

yılda, Denizli ziyaretinde tesbit ettikleri şu hakikatler de bu beldenin dokumacılık karakterini aydınlatıyor. Halbuki bu asırda Deniz'i dokumacılığının inhtiat devri idi. Seyyah, seyahatnamesinde şöyle diyor : "... Halkı mavi ve beyaz bezden ferace giyerler. Penbesi, penbe ipliği, beyaz ince ve zarif sadelik bezi, Acem bezlerinden daha lâtiftir. Bin'erce yün bezi, nice Rum vilâyetlerine gönderir'er. Bütün halkın kâr ve kebi beyaz bezdir...., demek suretiyle 17 inci asırdaki Denizli dokumacılığını an'atıyor.. Demek oluyor ki bu belde ve çevresi uzun ve eski bir dokumacılık tarihine malikdir.

* * *

Bu durum Avrupa büyük endüstri faaliyeti karşısında hissedilir bir şekilde sarsılmış ise de Cümhuriyet Hükûmeti zamanında tekrar eski ve tarihî mevkiini almağa muvaffak olmak'a beraber modern inkişafı da temin etmek için ilmi ve rasyonal bir şekilde dokumacılığını organize etmiştir. Bugünkü Denizli dokumacılığı, yurd içinde-değil dış pazarlarda dahi karakterize edilmekte, ziraati yanında dokuma endüstrisi de hızla ilerlemektedir. Bu, memleketimizin ekonomik ve endüstri hayatında öğrenülecek bir olaydır.

Bugün tam 18 küçük dokumacılık sanat kooperatifinin iştirâkiyle meydana getirilmiş o'an. Devlet elvle ve müdahâ'esile kurulmuş bulunan "Mahdud mes'û'iyetli Garbî Anadolu dokumacılar küçük sanat kooperatifleri birliği", Denizli dokumacılığının mefkûresini ve idealini tahakkuk ettirecek rasvonal bir organdır. Bu suretle Denizli dokumacılığı vaygın bir surette yurda ve yurd dışına doğru bir ham'e yapmış oluyor. Simdilik 7331 faal ortağın iştirâkiyle muhtelif verlerde acı'mış ve faaliyette bulunan bu sanat kooperatifleri mem'eket dokumacılığının istikbalini garanti etmiş oluyor. Acınavam. Babadağ merkez ve köv'eri. Cal - Bevlük kövü. Buldan bir ve iki numaralı kooperatifleriyle Bırhaniye, Denizli, Güney, Güveç'ik, Ka-

le, Çulhalar, Hisar, Karahisar, Kızılcaölük, Kavas, Vakıfköy ortaklarının teşkil ettikleri bu kooperatiflere "9000,, e yakın faal ve müseccel tezgâh bağlanmıştır.

Tezgâh sayısı ve üye itibariyle Buldan birinci'ği ihraz etmiş oluyor. Şu halde göre bugünkü faal tezgâhlarda 30.000 kadar işçinin iş alması demek memleket geçiminin büyük bir ağırlığını dokuma tezgâhlarının yüklenmiş o'ması demektir.

30 bin işçinin şen ve mesut sesini, 9000, yarın 20 bin olacak o'an tezgâhların refah fışkıran şıkırtısını memleketin her köşesinde ve dış pazarlarda açılan satış mağazalarının milyonluk sermave ile yaptığı muamelevi görür ve duyar gibi oldukça doğup büyüdüğüm diyarın hasretiyle tutusuyorum. Ve diyorum ki oğullarım; siz benim gibi bir memur değil tırnakları boyalı, e'leri nasırlı, fakat cebi ve midesi dolu birer tezgâhtar olunuz!.. Çünkü dokumacılık "Pirli, uğur'u ve kazançlı bir sanattır...,

* * *

Bazı Notlar :

1 — Denizli ovaları zengin pamuk yatağıdır. Buradan kaçacak pamuklar, Denizli'de kurulacak iplik fabrika'larında işlenmelidir.

2 — Denizliye bir boya fabrikası lazımdır.

3 — Daha geniş bir surette Deniz'i mamu'leri memleket içinde ve dışında müşteri ve pazar bulmalı. Daha iyi desen, daha sabit boya, tip elde edilmelidir.

4 — Halkevi bugüne kadar geçen dokumacılığın seyrini desen'lerle tesbit edebilmek için bir kumaş koleksiyonu yapmağı unutmamalıdır.

5 — Broşürler, reklâmlar, propaganda lazımdır.

6 — Dokumacı çocukları sanat tekniğini mutlaka almalıdır.

HALİM YAĞCIOĞLUNA ZARURİ BİR CEVAP

Çoklar geldi kapuya kapuyu tuttu durur
İçeriye girübün ne varın bilmediler
YUNUS EMRE

★ Denizlide okunmadığından şikâyet ettiğiniz "Doğu", mecmuasının 37 sayılı nüshasında, başlığı ile muhtevası birbirini tutmayan yazınızı —gariptir ki— Denizlide okudum. Bütün dünyanın müsbet bir zihniyetle konuştuğu devirde hiç bir asıl ve esasa dayanmayan yanlış fikirlerinizi incelemeyen önce, sizde sabit fikir haline gelmiş olan bir kanaati tashih etmek istiyorum.

★ Memleketimizde —alaturka oluşumundan gelse gerek— sizin gibi milliyet dersi verenlerin büyük bir ekseriyetinin yazılarında palavraya ve bol sıfat kullanmaya karşı iptidai bir temayül mevcuttur. Bu temayül, kolay şöhret, rahat koltuk ve madde hastalığından ileri geldiği için, töhmet altında tuttuğumuz halkımız, sizin gibi müteşair ve fikir spekülasyoncusu olanlara kıymet vermemekte ve pek haklı olarak yazılarınızı okumamaktadır.

★ Yukarıdaki sözlerimi lehinize kaydetmemeniz için derhal ilâve edeyim ki, halkımız ve talebemiz gerçek esere karşı büyük bir rağbet göstermektedir. Bu rağbet ve alâkaya hak kazanmış muharrirlerin, meselâ : Yakup Kadri, Halide Edip, Falih Rıfkı ve Abdü'hak Şinasi'nin eserleriyle klâsiklerin satışını öğrenmeniz, sizi tekzibe kifayet eder, sanıyorum.

★ Berber dükkânında tıraş olurken edindiğiniz malûmatla yâni "Kaale", fikrile bütün bir şehri, onun müesseselerini ve o müesseselerde okutanlarla okuyanları ithamınız samimiyetle söylüyorum, küstahlık değildir belki, fakat cidden hafifliktir. Bizim talebemiz, iyi olmıyan niyetlerinizin hilâfına, mem'ekte çıkan bir çok dergileri kooperatifleri vasıtasıyla tedarik et-

Sükrü ELÇİN

mekte veya kütüphanelerden —müsamaha içinde— ne idüklerini anlamak için ibretle gözden geçirmektedirler.

★ Yalnız, sizin de temas ettiğiniz gibi, gayet açık bir mesele olan yabancı propaganda mecmualarının satışı ve buna mâni olmama işi kalıyor. Denizlide size anlatıldığı şekilde ve sizin de muhakemesiz ve kontrolsüz kabul ettiğiniz durumda yabancı mecmua satışı yoktur. Bununla beraber, zatiâtilerinin Denizli için hazin(!) bir şekilde ifadelendirdiğiniz mesele, bütün Türkiye'ye şâmil bir davadır ve bu, basit bir yasakla değil, ancak, kültüre dayanan mânevî bir gümrükle ortadan kaldırılabilir.

★ Şehrimizdeki öğretmenlerin çocuklara Voronof aşısı zerk eder gibi milliyet dersi vermedikleri safsatanıza gelince : Askerliğinizi yaparken nebatî bir hayat geçirdiğinize hükmedeceğim geliyor. Bizim bildiğimiz milliyetçiler, ayırıcı ve baltalayıcı değil, birleştirici ruh taşırlar. Halbuki siz, milliyet namına koltuklarının altında haç saklayanlar gibi işi yaygaraya boğuyor ve hakikati anlamamazlıktan getiriyorsunuz.

★ Büyük Millet Meclisinde memleket kültür hayatındaki yeri Maarif Vekili tarafından belirtilmiş olan bir müessesenin faaliyetine, verimine ve öğretmenlerinin nasıl bir temiz yürekle —okumadığınız anlaşılıyor— İnanç Mecmuasında yazı yazdıklarına gaflet ederek "eli öpülesi, alını öpülesi" adam, selâm sana, palavrası ile muhterem Doğu Mecmuasını ve onu okuyanları aldatmanıza üzülmemek kabil değildir.

★ Bu vesile ile, memleketi ve onun namus ve şerefleri ile tevazu içinde çalışan vazife adamlarını tanımak yolunu ihtiyar ederseniz ikinci bir yazınız bu derece cahlâne karalanmaz.

DÜŞÜNCELER:

Maurice MAETERLINCK

Hiç unutmıyalım ki muhakememiz, bizi yaratmış olan tarafından yapılacaktır.

* * *

Mânasız veya zararlı fikirler, ifade edilmeseler bile, büyük kürsülerden beyan edilen sağlam fikirlerden daha kolay yayılırlar; tıpkı en gizli hastalıkların en açık sıhatten, mukayese kabul etmiyecek kadar, daha bulaşık olduğu gibi.

* * *

Bütün insanları iyi kabul ederek kanunlar yap : Kötüler zafer kazanır, iyiler de mahvolur. Bütün insanları kötü kabul ederek kanunlar yap : Kötüler sağından veya solundan kurtulurlar. İyiler ise itaat edip sıkıntısını çekerler.

* * *

İnsanların çoğu ölmek için yaşarlar.

* * *

Üfleyince, mum alevinin ne olduğunu öğrendiğimiz vakit, ruhumuzu veya hayatımızı anlama yönünde ilk adımı atmış oluruz.

* * *

Bir gün hiç fakir ve hasta kalmasa —ki mümkün olmıyan bir şey değildir— acaba beşeriyet ne dereceye kadar ve ne kadar müddet mesut olurdu.

FIKRA :

Tahsin SAYGUNİŞİK

Ölümlerle diriler arasındaki münasebet nedir? Anadolomuzu baştan başa, böğrünün üzerinden yürüyerek geçelim : Toprak, hüviyetini her şeyden üstün olarak muhafaza eden mezarlıklarımız... Taşlar, kahverengi bir toprak üzerinde boynunu bükmüş gibidir. Ölümü saklıyan çıkıntı ile, bitkinin kök saldıği toprak seviyesi omuz omuzadır.

Kırılmış kavuklar, toprağa değen tarafı çürümüş tahtalar, yazıları gün ve güneşle, kar ve yağmurla artık bir şey bilmez olmuş birer hatıra yığını...

Fakat buna rağmen, bu perişan görünüşle aramızda huşu denilen bir duygu ummanı vardır. Çok zaman, mermer zinetler, taşlaşmış haşmetler içinde, ölümler diyarının ortasında gururla dikilen ölüm ya takları, bizde, maddenin hayranlığından öte bir duygu uyandırmaz. Burada, ölümün ebedî hürmetinden çok şu fânî, doğum, ölüm arası, hayat dediğimiz bizi saran fırtınanın gelip geçici özlentileri bir an içimizden geçer.

Ölüme saygımız büyük.. Fakat, bu ölümler diyarının pejmürdeliği nereden geliyor?. Köy yapısı mezarlıklardaki bu ihmalin sebebi, geçici dünya ile, ebedî ahret arasına madde denilen kıymeti sokmuş olan halk zihniyeti nedir? Ve, maddeden sıyrılan —İnsan— ın mekânını özentilerden sıyırmak kaygısı nereden geliyor?..

Bu konuda kaderle ihmali kardeş ettiğimiz muhakkak...

Gözümüze İlişenler

İbrahim CENGİZ

Biri çıkar en önemli mevzulardan birini, meselâ Nasrettin Hoca'yı e'le alır; renkli kapaklar ve iddialı başlıklar altında kitap neşreder. Bâkir mevzu, yerli müellif; tabii kitap ko'aylıkla satılır. Fakat bunu okuyanlar yalnız yeniliklerle karşılaşmadıkları için değil, bu zamana kadar elde edilen bi'gileri dahi bulamadıkları için üzüldür, bir kenara bırakırlar.

Başka biri aynı mevzuda diğer bir kitap çıkarır. Bu eser yazılırken ayrı bir yol takip edilmiştir. Nasrettin Hoca hakkında duyulmamış, yazılmamış fıkra, rivayet vesairenin şifahî yoldan derlenmesi.

Okuyucu burada da nükreden, hazırcevap, taş gediğine koyan, cemiyetin bozuk taraf'ariyle eğlenen, haksızlığa karşı daima ters cevap veren, riyakârlara haddini bildiren sağ duyulu halk filozofu yerine riyakâr, abdal, beceriksiz, nekregü bir tiple karşılaşır; müteessir olarak bunu da bir kenara atar.

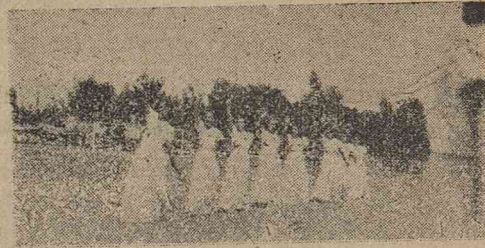
Reklâm'lar, ilân'lar, tetkik ve tenkitler yerli sanatkarlarımızın çevirdiği bir filmin propagandasını yapar; Nasrettin Hoca düğünde.

Sinemalar dolup boşalır. Fakat beyaz perdeden edinilen bi'gi: "Zati Sungur,, un bazı numaralarıyla telif edilmeğe çalışılmış!

13 üncü yüzyılın halk filozofu i'e yirminci asrın sihirbazı, hangi zamana ait ol-

Fotoğrafla Olaylar

Denizlide 19 Mayıs

19 Mayıs spor ve gençlik bayramı, bu yıl da coşkun bir şekilde kutlanmıştır. Geçen yıllara nazaran daha hazırlıklı ve daha geniş ölçüde sahada kendilerini gösteren gençler, zengin bir programla, halkın alkışlarını ve takdirlerini toplamışlardır.

Kızlarımızın ritmik danslarından bir görünüşü, okuyucularımıza sunuyoruz :

duğu kestirilemeyen düğün folkloru o şeki'de imtizaç ettirilmiştir ki işin içinden çıkmaktansa sinemayı terketmek daha ehven gelir.

Diyebiliriz ki Nasrettin Hoca hakkındaki mevcut malûmata yedi asırdır hiç bir şey ilâve edemedik.

Kıymetlerimizi gerçek şekilde tanımak için acaba daha kaç asır bekliyeceğiz veya bilmem hangi ecnebinin yapacağı tetkiki tercüme etmek için canatacağız?!...

DENİZLİDE SANAT ve KÜLTÜR HAYATI

Tahsin SAYGUNİŞIK

Denizli'mizde kültür ve sanat hayatı, iki yıldır önemli bir gneişleme göstermiştir. Memleketimiz, muhtelif kültür müesseseleriyle, her an yeni imkânlarla verimli adımlarla koşan memleket ölçüsündeki genişlemeden lâıykı veçhile faydalanmaktadır.

Her şeyin başında olduğu gibi, sanat ve edebiyatımızla, hakikî bir fikir doğuşunun da gelişmesine büyük bir önem veren Sayın Millî Şefimiz ve Reiscümhurumuz İnönü, birbirinin peşinden iki yılda iki defa şehrimize uğramış, bu kalkınmayı hem desteklemiş, hem de günden güne hızlanan ilerlemeler hakkında duyduğu takdir hislerini lûtf buyurmuşlardır.

Medenî hayatımızın bizi ileriye götüreceği ve yine bizi muasır medeniyetin kapılarından içeri sokacak hakikî kalkınma yolunun ilim ve sanat yolu olduğuna inanıyoruz. İşte şehrimizde birbirine eşit kuvvetlerle ilerliyen bu iki kol, örnek bir verim sahası içinde boyunu yüceltmektedir.

Sayın okuyucularımıza şehrimizdeki kültür hayatından derlenmiş görünüş'eri sunuyoruz:

Milletimizin ve Devletimizin en büyük insanının, ilim yolunda başarılı adımlar atan en küçük çocuğuna candan bir armağanı: İnönü, sorduğu bir bahis hakkında, kendisine doyurucu cevaplar veren İsmet İnönü Lisesi orta kısım talebesinden Ahmet Çakır'ın vazife defterine, takdir duygularını belirten şu cümleyi yazıyor: "Ah-

met Kılıç'a teşekkürler. İsmet İnönü.,

Dikkatini en küçük yeşermeler üzerinde de aynı hassaslıkla arzeden İnönü'nün bu kısa fakat candan cümlesi, kültür tarihimiz için çok güzel vesikalardan biri olarak kalacaktır.

Millî Şefimiz son yıllarda açık olarak izerleri görüldüğü gibi, maarif işlerine ilk safta bir yer vermektedir. Köy enstitüleri, kız ve erkek sanat enstitülerinin git-tikçe kabaran toplamı, ve bunlar için hiç bir kuşku duyulmadan fedakârca sarfedilen milyonlar, yurdun kalkınmasının, kültür ve sanat ka'kınmasıyla beraber olacağını ön plâna koymuştur.

Geçen yıl açılan kız sanat enstitüsü, şehrimizde belirli bir değişiklik yaratmış, sosyal hayatımızdaki önemli durumunu derhal kabul ettirmiştir.

İşte Şefimiz, Lise, Maarif Müdürü, Kız Sanat Enstitüsü müdürlerinden şehrimiz ve vilâyetimiz kültür işleri hakkında izahat alıyor.

Son Maarif siyasetimizde, iki esash ve yeni yol görölüyor: Türk erkek çocuğu ile, kız çocuğunu bugünün ekonomik ve sosyal şartlarına uyar şekilde yetiştirmek...

İşte bu ihtiyaçtan ötürüdür ki üç çeşit yeni müessesemiz, yurdun muhtelif köşelerinde —filizlendi değil— boy verdi.

Bunlar: Köy Enstitüleri, Kız Sanat Enstitüleri, ve Erkek Sanat Enstitüleridir.

Şehri, kasabayı ve köyü aynı kültür ve sosyal şartlar içinde birbirine yaklaştırmak için güdülen bu gayenin muvaffak bir hududa varacağı şüphesizdir sanırım..

Bir yıl evvel açılan ve yukarıki fotoğrafta verimi çok açık olarak gözlerimizin önüne serilen Denizli Kız Sanat Enstitüsü sergisinden güzel birkaç görünüş.

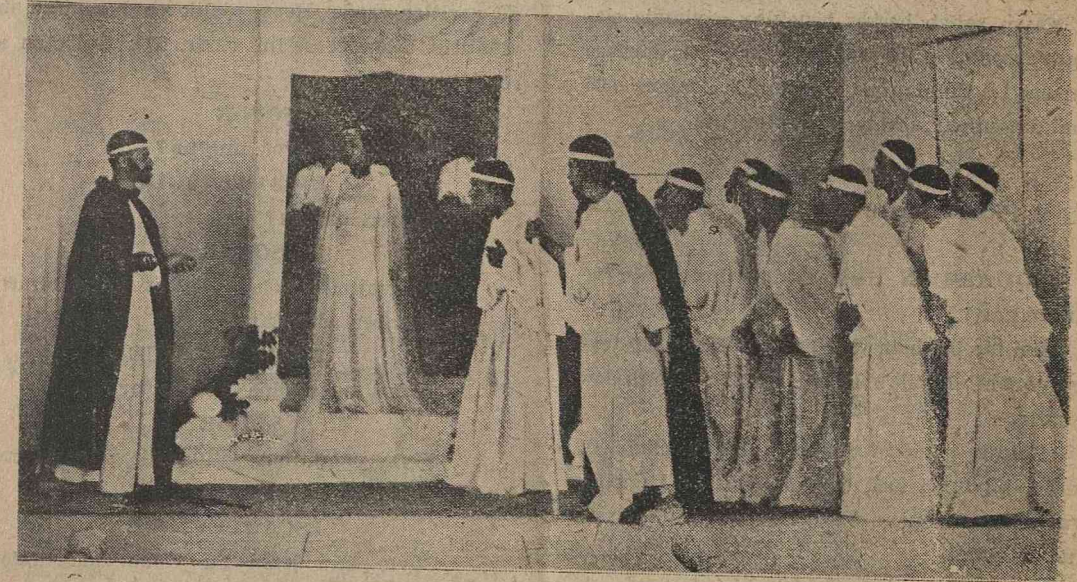
Kızlarımız, kumaş estetiğinin ruhuna varmak yo'undadır. Evimiz, eskimiş hüviyetinden, medenî ihtiyaçlar koynuna bir yo'da yürümektedirler.

Maarif Vekilliği, memleketin kültür-sanat ve edebiyat dünyasına doğudan ve

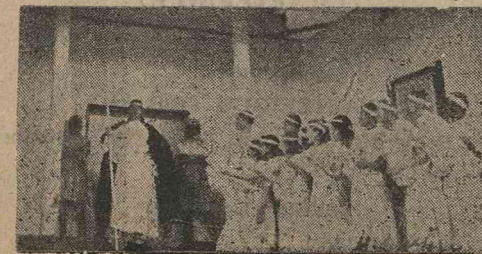
batıdan bir şaheser yığınınu bize müjdelerle getirip sundu.

Biz, Tanzimat'tan sonraki çeşitli gelişmemizi, Garpten yapılan tercümelerle, ve temasa borçluyuz. O zamanki yarım kalkınmanın idrâkını çok yakından benimsemiş olan Maarif Vekilliği, ikinci ve büyük bir cehitle, bu yarı kalan işi tamamlamak yo'undadır..

İsmet İnnü Lisemiz, iki yıldır, bu tempoya uyarak Yunan klâsiklerinden Sofokles'in, geçen yıl, ANTIGONE, bu yıl da, KIRAL OEDİPUS adlı trajedilerini Halkevi salonunda oynamıştır. İptidaî de o'sa, temin edilen dekorlar ortasında, Amerikan bezinden yapılmış elbiseler içinde başarılan bu eser'ler, Türk çocuğunun iyiye ve güzele olan çabuk ve faydalı uyumunu bize açık olarak anlatmıştır.

İşte okuyucularımıza bu iki temsilden iki sahne...

Netice: Denizli, Garbi Anadolu Bölgesinin, kültür havasını en iyi ve en sağlam teneffüs eden bir köşesidir. Bunu kıvançla söyleyebiliriz. Şehir, her şeyin başına kültür meselelerini getirmiştir. İlk ve büyük adım olarak bir kültür mahal'esi kurulmağa başlamıştır. Bununla öğünebiliriz.

DÜNYA TİYATROSUNDAN ÖRNEKLER

No. : 2

MARIUS

Marcel RAGNOL

Hasan BOZKURT

MARIUS

Birdenbire kalkan Piquoiseau bütün güzel-
liği ile görülür. Boynuna, bir teneke boru, eski
bir denizci dürbünü, aslıdır ve kollarında dikil-
miş şeritler vardır.

PIQUAISEAU

Yarın sabah herkes beyazlar giyinmiş ola-
rak güvertede... Bir tebliğ : Bahriye onbaşısı
Piquaiseau! Cümhuriyet Hükümeti adına sizi
Legion d'honneur şövalyesi yapıyorum.

ESCARTEFIGUE

O! Piquaiseau bu nöbet sana sık sık geli-
yor.

PIQUAISEAU (Denizci dürbünü alır ve
bir an bakar.)

Gemide bir hain var! Escartefigue sizi tev-
kif ediyorum. Maille'e kadar zincirde bağlı ka-
lacaksınız.

(Sokak tarafına dönüp soldan çıkar ve
rıhtımda, boynuna asılı teneke boru ile bağlanır.)
Amiral Exartefigue azledildi! Amiral Exar-
tefigue azledildi!

MARIUS

Bugün dünkünden daha neşeli.

Borcunu ödedi mi?

MARIUS

ESCARTEFIGUE

Evet, her vakit peşin verir.

Parayı nereden bulduğunu bir türlü kestiremi-
yorum.

MARIUS

Kartpostal satar ve yabancılara eski ma-
hallerde ücretle kılavuzluk eder.

ESCARTEFIGUE

Evet, orada belki dalavera çevirir.

MARIUS

O mu? Asla böyle şey yapmaz.

(Eşikte, 14 yaşında zayıf birisi görünür.
Başında geniş bir polis takkesi ve pantolonun-
da şeritler vardır. Hepsı pislik ve dumandan sim-
siyahtır. Askerce selâm verir. Bu, feribotun gö-
fördür.)

ŞOFÖR

Kaptan gitmiyor muyuz?

ESCARTEFIGUE

Müşteri var mı?

ŞOFÖR

Bu rıhtımda yok. Fakat karşı taraftan
iki kişi işaret ediyorlar.

ESCARTEFIGUE

İşareti ne şekilde veriyorlar?

ŞOFÖR

Şöyle yapıyorlar. (Şiddetli ve gayri mun-
tazam hareketler yapar.)

ESCARTEFIGUE

Böyle ise, senin bu yolcu zannettiklerin
kendi aralarında konuşmakta olan Napolililerdir.

ŞOFÖR

Hayır, yolcu işareti yapıyorlar.

ESCARTEFIGUE

O halde derhal gidip vaziyeti anlarız.

(Şoför koşarak çıkar.)

ESCARTEFIGUE (Bağırır)

Beklerken orada bir iki düdükle çal; sabır-
larını artırır.

ŞOFÖR (Uzaktan)

Peki kaptan,

ESCARTEFIGUE (Daha yüksek sesle)

Üç defadan fazla çalma. Aksi halde bütün
buharı bitirirsin.

ŞOFÖR (dışarıdan)

Peki kaptan!

ESCARTEFIGUE (Şoföre bağırır)

Düdüğü çok fazla açmamağa dikkat et.
(Marius'e) yoksa kapanmaz sonra...

(Eşikte bir arap görünür. Omuzunda, te-
bessüm ederek gösterdiği hahlar aslıdır.)

II. SAHNE

Piquoiseau'dan başka evvelkiler, Arap.

ARAP (Fanny'e)

Güzel hahları var, ister misiniz bayan?

FANNY

İstemem.

ARAP (taraçada gazete okuyan bir müş-
teriye)

Güzel hahlarımdan almaz mısınız bayım?
(Müşteri başını dahi kaldırmaz. Arap bara gi-
rer.)

Gülele hahları var bay Marius! Şuna iyi
bak bay Marius: Halis koyun yünündendir.
(Bir halıyı yere serer.)

MARIUS

Teşekkür ederim, istemem.

ARAP (Escartefigue'e döner)

Gemilerin paşası senin için yüz frank.

ESCARTEFIGUE

Teşekkür ederim, istemem.

ARAP

Al elli franka. Haydi, ben seni tanıdığım
için 25 franka veriyorum. Bak bir defa! (Halıyı
burnuna yaklaştırır.)

ESCARTEFIGUE

İstemem, git! Halim pis pis kokuyor.

(ARAP (canı sıkılır)

Afedersiniz bayım! Kokan halim değildir.
Ben kokuyorum. (Barın ortasına bir halı serer.)
İyi bak bay Marius: Eğer üzerinde çıplak ayak-
la gezersen, ayağının altını öyle hoş gıcıklar ki
tadından bayılırısın.

MARIUS

Pis herif! Hayır dedik sana!

(Arapın yüzü birdenbire değişir)

ARAP

Pis herif mi (Arapça bir kaç küfür sa-
vurur.)

FANNY (Arab'a)

Niçin küfür ediyorsun?

ARAP

Çünkü bu hristiyan bana pis herif dedi.
Ben asilzade çocuğuyum. Babamın Marrakech'de
beş bin koyunu vardır. Bayan siz arapça biliyor
musunuz

FANNY

Evet, Oran'da bir müddet oturduk.

ARAP (Memnun)

Oran! Zia ulli m'ziane!

(Fanny'e hitaben arapça bir nutka baş-
lamak üzere idi. Bu esnada Marius sifondan fı-
kıran suyu üzerine tutuverir. Arap birden döner
ve iğrenç bir küfür serisi sıralar. Escartefigue
güler.)

ARAP (Escartefigue'e)

Neye böyle pis pis gülüyorsun?

(Onun tarafa bir tükürük atar ve sonra
süratle kaçır. Marius taraçaya koşar ve onu
bir yığın küfürle takip eder.)

FANNY

Söyle bakalım Marius, önümde sarfettiğin
bu sözlerin mânası nedir.

MARIUS

Bunları küfür diye biliyorum.

FANNY

Fakat çok kötü telâffuz ediyorsun.

MARIUS

Küçük bayan, ben Marsilyalıyım. Senin
gibi müstemlekede doğmadım.

FANNY

Büyük bay, ben de müstemlekede doğmuş
değilim. Burada doğdum; ve babam tirende ça-
lışmasa idi Cezayir'i görmeyecektim bile...

ESCARTEFIGUE

Haydi, haydi! Sen Oran'dan on üç yaşında
döndün.

FANNY

Peki sonra..

MARIUS

Sonra mı? Geldiğinde araptan farkın
yoktu.

ESCARTEFIGUE (Marius'e göz kırpar)
Merhum Abdülkadir gibi arapça konuşuyorsun.
Fransızca konuşmak seni sıkıyor. Şöven de ta-
mamen yabancı şivesi.

MARIUS

Evet, tamamen.

(FANNY (Kahkaha atar)

Aman iki gözüm! Karşımdakinde kanacak
göz var mı bir bak bakalım.

(Bu esnada bir müşteri tablanın yanında durur. Fanny onun işini görmek için çıkar. Müşterinin uzattığı çantaya bir tutam menekşe koyduğu görülür. Müşteri gider. Şoför nefes nefese koşarak gelir.)

ŞOFÖR

Kaptan müşteriler var.

ESCARTEFIGUE

Kaç kişiler?

ŞOFÖR

Bir kişiler, fakat beyaz yakaları ve bas-tonları var.

ESCARTEFIGUE

Variyorum. Çekip gitmemeleri için kendileri ile bir sohbet aç.

ŞOFÖR

Peki kaptan.

(Yeniden selâmlar ve kaybolur. Kaptan kahvesini bitirip doğrulur; aynaya bir nazar atar.)

ESCARTEFIGUE (Büyük bir zahmetle)
Haydi bakalım iş başma.

MARIUS

Şoförünüz çiroz gibi ama sevimli.

ESCARTEFIGUE

Onunla alay etme; dünyanın en iyi şofördür o...

MARIUS

Büyük bir geminin ızgaraları önünde onu görmek isterdim.

ESCARTEFIGUE (Canı sıkılır)

Büyük gemilerde çalışmanın ne kıymeti var. O gemilerde küreği hareket ettirmek için yer geniştir. Halbuki benim şoförüm yerinde kılmıdnamaz. Ateşe biftekten daha yakındır. (İki düdük sesi duyulur.) Görüyor musun müşteriyi bekletmekte zorluk çektiği için beni çağırıyor. Kahraman küçük! (Arkadan kesilmeyen yirtici bir düdük sesi daha gelir.)

MARIUS

İşte düdük kapanmıyor.

ESCARTEFIGUE

Bütün buharı bitirecek. Ah budala! Ah ahmak! Durdur! Durdur!

(Koşarak çıkar.)

Fanny kalkar ve uzunca bir nevi pompa ile bir kova içine deniz suyu doldurup sattığı midye ve istilâdeleri sular. Sonra kahvenin kapağına gelir; bir direğe tembelce dayanıp Marius'e bakar.

III. SAHNE

FANNY

FANNY, MARIUS, CEZAR

Uuu Fanny!

MARIUS

Uuu Fanny

FANNY

Neyi düşünüyorsun?

MARIUS

Belki seni.

FANNY

Haydi yalancı!

MARIUS

Seni hiç düşünmüyorum mu zannediyorsun?

FANNY

Sen beni ancak grüğüün vakitler düşünürsün.

(Bara girer ve gülmüsiyerek ona yaklaşıp.)

Getir bakalım kahveyi.

MARIUS

Babamın ayumasından istifade edelim.
(İki fincan doldurur ve içmeye başlarlar.)

FANNY

Dün akşam dansetmeğe niçin gelmedin?

MARIUS

Nerede?

FANNY

Cascade'da. Her pazar dansediliyor.

MARIUS

Sen gidiyor musun?

FANNY

Evet. Çok iyi kimseler geliyor.

MARIUS

Kimler?

FANNY

André, M. Bouzique, Victor... Ben bütün gece Vivtor ile dansettim.

MARIUS

Dansedişi de yürüyüşü gibi hayvanca mı?

FANNY (güler)

Ne kötüsün sen! Onaya niçin gelmiyorsun?

MARIUS

Dansetmesini bilmiyorum.

FANNY

Arzu edersen sana öğretirim.

MARIUS

Hevesim yok.

FANNY

Nereye gitmiştin bakalım?

MARIUS

Akşam hava alayım deye gezinmeğe çıktım.

FANNY

Yalnız mı?

MARIUS

İlk defa yalnız çıkmıştım, fakat yolda B. Brun'e rastladım.

FANNY

Dönmüş mü?

MARIUS

Dün sabah.

FANNY

Paris'e ne yapmağa gitmişti o.

MARIUS

Gümrük kursu takip etti. Gittiğinde bir kâtip idi. Şimdi ise tahakkuk memuru oldu.

FANNY

Tahakkuk memurları çok para alırlar mı?

MARIUS

B. Brun mu? Ancak yakalıklarını temizletmeğe yetecek kadar kazanır.

(Kahvenin son yudumunu içerken uzaktan bir vapurun düdüğü duyulur. Uzayan ağır ve kuvvetli bir sestir. Marius titrer, kulak verir, sonra : — İşte Saigon) der.

FANNY

Nereden bildin?

MARIUS

Bu, Yara'nın düdüğüdür. (Düdük tekrar öter : Gemî limana girebilmek için işaret vermektedir. Fanny kahvesinden bir yudum alır.)

Kılavuz gemisi istiyor.

(Bu esnada Cezar gürültülü bir nefes çeker; sonra yüzünü örten önlüğü iter. Gerinir. Etrafına bakınır.)

CEZAR

Fanny, annen hasta mı?

FANNY

Neden sordunuz?

CEZAR

Aperitif almağa gelmedi de... On seneden beri belki ilk defa olmak üzere...

FANNY

Balıkhaneden çıktuktan sonra terziye gitti. Kendine bir elbise yaptırıyor.

CEZAR (Marius'e)

Kahve ikram ettin galiba?

MARIUS

Evet.

CEZAR (Kapalı ve soğuk)

Güzel.

MARIUS

Yeni pişirdim. Bir fincan ister misiniz?

CEZAR

Hayır.

MARIUS

Niçin?

CEZAR

Çünkü biz beleş tarafmdan durmadan içersek müşterilere bir şey kalmaz da...

FANNY (Güler)

O! Umarım ki bir fincan kahve için ağlamağa başlamıyacaksınız.

CEZAR

Canımı sıkkan kahve değil, içiliş tarzıdır.

MARIUS

Nasılmış tarzı.

CEZAR

Benim uyumamdan bilistifade mağazayı tıkkılamak.

(Ağır adımlarla kapıya gider ve başını kaşıyarak limana bakar.)

MARIUS

Gayeniz bana hakaret etmek idiyse muvaffak oldunuz.

CEZAR

Hakaret mi? Bu da nereden çıktı?

MARIUS

Eğer ben yirmi üç yaşmda bir fincan kahve ikram edemiyeceksem, o halde yapabileceğim nedir?

CEZAR

Sen babasına itaatle mükellef olan bir çocuksun.

FANNY

Yirmi, yirmi üç yaşmda da mı?

CEZAR

Öyle güzelim. Ben babamın son tekmesini yemek için otuz iki yaşımı bekledim. Benim zamanımda aile böyle idi. Hürmet ve sevgi vardı.

MARIUS

Tekme de ...

CEZAR

Ve hiç nankörlük, serkeşlik yoktu.

FANNY

Annem bana tohut atsa, kimbilir ne yapardım?

(Devamı var)

**ŞEMİ TERAKKİ DEBAGAT VE
TİCARET TÜRK ANONİM
ŞİRKETİ - DENİZLİ**

Köşele Fabrikas

Sağlam imalatı, muntazam muamelesi, seri muhaberesi ile yurdun her köşesinde tanınmıştır.

**DENİZLİ İKTİSAT BANKASI
TÜRK ANONİM ŞİRKETİ**

Sermayesi : 250,000

Tesis tarihi : 1927

**GARBI ANADOLU DOKUMACILAR
KÜÇÜK SANAT KOOPERATİFLER
BİRLİK KOOPERATİFİ**

MERKEZİ : Denizli

Kendisine bağlı ortak Kooperatifler tarafından kaput, astarlık, bez, çarşaf vesair her çeşit pamuklu el dokumaları imal edilmektedir. Malûmat hususunda Birliğe müracaat edilmelidir.

Sigaralarınızı taze almak lâzımdır. Fazla miktarda alıp saklamak zararlıdır. Çünkü bunlar fazla kaldıkça hava şartlarından müteessir olur ve içimleri değişir.

İnhisarlar Umum Müdürlüğü

**HALK BANKASI ve HALK
SANDIKLARI**

2284 Sayılı kanunla kurulmuş meslekî küçük kredi müessesesi

BANKA : Ankara

SANDIKLAR :

Ankara Halk Sandığı

İstanbul Halk Sandığı

AJANLAR : Denizli, Bursa,

Kastamonu, Gaziantep,
Maraş.

Küçük ticaret ve san'atlara Meslekî faaliyetleri için kolaylıkla kredi verir ve tevdiat kabul eder.

DERGİ ÇIKARAN HALKEVLERİ

Derginin adı	Çıkaran Halkevi	Derginin adı	Çıkaran Halkevi
Başpınar	Gaziantep	Karaelmas	Zonguldak
Çorumlu	Çorum	Kaynak	Balıkesir
Doğuş	Kars	Konya	Konya
Erciyes	Kayseri	Ondokuz Mayıs	Samsun
Fikirler	İzmir	Taşpınar	Afyon
Gediz	Manisa	Türk Akdeniz	Antalya
Görüşler	Adana	Ün	İsparta
Halkevi	Eskişehir	Uludağ	Bursa
İnanç	Denizli		
İnan	Trabzon		
Karacadağ	Diyarbakır		

Fiatı : 15 kuruş

Osmanbey Basınevi — İstanbul

Kurum Adı: TÜRK TARİH KURUMU
Sicil No: 255.7.2/24/807894
DERGİLER İNANÇ : SANAT KÜLTÜR DERGİSİ 82-89 (1944)
Markası: MARKASIZ Bulunduğu Yer: Konusu: TÜRKÇE

